
Len
sa
tak
túlam
životom
Komunizmus
náš každodenný
Anna Asko

Anna Asko

Len sa tak túlam životom
(Komunizmus náš každodenný...)
1.časť

Autor: © Anna Asko 2020
Obálka a grafická úprava: © Michal Buzukašvili

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy nesmie byť reprodukovaná, uchovávaná v rešeršných systémoch alebo prenášaná akýmkoľvek spôsobom vrátane elektronického, mechanického, fotografického či iného záznamu bez predchádzajúceho písomného súhlasu autora, respektíve vydavateľa.

ISBN EPUB: 978-80-570-1411-9
ISBN MOBI: 978-80-570-1412-6

STRATENÝ NEBOŽTÍK

Vonku to hučalo vetriskom a nárazmi drobného snehu, do jediného okna neveľkej miestnosti. Blížilo sa k polnoci a v budove nemocnice vládol nočný pokoj.

Keď v miestnosti nemocničných funebrákov zazvonil telefón, Antonom myklo, akoby pod ním niekto podtrhol stoličku. Pozrel kalným pohľadom na slúchadlo a po asi piatom zazvonení ho trochu nemotorne zodvihol.

„Hálóóó," ozval sa spôsobne.

„Potrebujem odviesť telo na pitvu," ozval sa hlas z druhého konca.

„Á...? Odkiaľ?"

„Zo Železničnej."

„Dobre. Zza chvíľu sme tam," oznámil a zložil. Pozrel na ticho pochrapkávajúceho Fila, zloženého na starej pohovke. Filo bol kolega a kamarát a mali dohodu. Jeden spal do druhej a potom si ľahol druhý. Preto ho nechal až doteraz spať. O druhej po polnoci si mal ľahnúť on. Pozrel smutne na nedopitú fľašu a postavil sa.

„Filo, vstávaj. Máme výjazd," húkol na kamaráta a načiahol sa za kabátom. Vonku bolo asi desať stupňov pod nulou a hučala tam metelica.

Filip sa pozviechal a zamrkal ospalými očami.

„Na stole je flaša. Daj si," usmernil ho Anton, pokúšajúc sa trafiť rukou do rukávu kabáta, ktorý si už navliekal na obnosenú kombinézu.

„Nemôžem si dat ked máme výjazd. Si sprostý?" zahundral Filo jedovito.

„Jeden ta nezabije," odvrkol Anton. Siahol po kožušinovej baranici a z vreciek kabáta vytiahol rukavice. Popleskujúc si nimi po stehne, čakal trpezlivo na šuchtavého kolegu. Keďže vedel, že je Filo dobrý šofér aj keď si vypije, jeho záľubu v borovičke neriešil. Ešte ani o blatník nešuchol.

Raz s tým však už problém mali. Obaja. Jeden doktor na nich zavolal policajtov a tí im dali fúkať. Bolo to dosť nepríjemné. Skoro ich z roboty vtedy vyhodili. *Taký komunistický zanietenec,* odpľul si Anton na vydraté a špinavé linoleum neidentifikovateľnej farby, na podlahe ich kutice.

Filo sa odšuchtal na záchod a potom si jeden pohárik predsa len dal. Doplna. *Šak jeden ma nezabije*. Zajedol to kúskom chleba, fľašu strčil Antonovi do vrecka kabáta a spolu sa pobrali do garáže.

Kabína ich debne, ako vždy s láskou svojej pohrebnej sanitke nadávali, bola studená, no oni boli zo svojej kutice zohriati a tak ich to nerozladilo.

Horšie to bolo, keď vyšli z garáže. Do okien sa im oprel silný vietor a nával drobného, hustého snehu. Cesty boli ale prázdne, lebo bola jedna po polnoci a tak prišli k železničnej nemocnici bez problémov. Po ceste stretli len dva stratené odhŕňače.

Dovnútra šiel len Filo. Bol triezvejší a skúsenejší. Všetko vybavil a Anton sa k nemu pridal, až keď sa vonku objavil aj s dvoma sanitármi. Tlačili vozík s vrecovou truhlou, v ktorej sa prepravovali nebožtíci. Anton s Filom náklad prevzali a položili do auta. Jeden zo sanitárov položil na balík ešte fascikel s lekárskou správou.

„Tu máte papiere," zabuchol dvere bedne. „Dajte na ne pozor, lebo keď ich stratíte, tak vám doktor osobne odreže gule," vyceril žlté zubiská a funebráci pohŕdavo zachrochtali.

Glgli si z fľaše a vyrazili. Pomaly, lebo cez návaly snehu takmer nič nevideli.

Vyšli na Šancovú, cez Račko k savke a odbočili na Pražskú. Keď odbočili ku Kramárom, vydýchli si. Vetrisko sa stále nárazovo opieralo do bedne, ale Filo bol skúsený vodič. Vedel spomaliť a pridať, presne toľko, koľko bolo treba, aby prešli po zasneženej ceste, ktorú pluhy nemali šance udržať čistú.

„Do rána to tu bude neprejazdné. Dúfajme že už nigdo nezavolá," zahundral Filo, keď sa odklonili na úzku cestu, vedúcu ku Krásnej Hôrke, kde vozili telá na pitvu.

„Dúfam, že vylezeme až k príjmu," ozval sa aj zamĺknutý Anton. Nikdy toho moc nenahovoril a teraz bol ešte aj trochu znepokojený metelicou. Nechcelo sa mu vláčiť telo v rukách. Nechcelo sa mu ani nos vystrčiť do tej kúrňavy.

K nemocnici na Krásnej Hôrke, kam prevážali telá nebožtíkov, viedla len úzka cesta, točiaca sa v ostrej zákrute do kopca. Cestári sa starali, aby

bola udržiavaná a tak obaja funebráci dúfali, že bude zjazdná. Len čo na ňu vyliezli, vydýchli si. Bola odhrnutá a dokonca posypaná, čo sanitka ocenila takmer plynulou jazdou. Odhodlane sa trasúc a stonajúc, štverala sa proti vetru do kopca, len s jedným nabehnutím na kus zľadovateného snehu. Zrejme odpadol z radlice odhŕňača a nejako sa na cestu skotúľal. Auto poskočilo, dokonca sa mierne naklonilo.

„Dávaj pozor," hukol Anton. „Chceš nás prevrátit?"

„Čo bojíš," mrkol po ňom Filo. „Vím šoférovat."

Kúsok pred bránou zapol Anton vysielačku, oznámil príchod a keď zastavili, vyliezol do metelice. Prešiel k zadným dverám a otvoril ich. Bolo to divné. Dvere odskočili akoby ani zatvorené neboli, kľučka mu vykĺzla z ruky a vetrisko ich pribuchlo naspäť. Až ním myklo. Len tak-tak udržal rovnováhu. Znovu uchopil kľučku, mocným rozmachom otvoril a dvere zatlačil do strany. Bol to len taký okamih. Časovo takmer neidentifikovateľný záblesk zlej predtuchy. Pozrel dnu a...

Podlaha bola prázdna. Nebolo tam. Telo tam nebolo.

„Chlapi, vy ste... Kde je telo?" ozval sa mu za chrbtom hlas sanitára z nemocničnej pitevne. Taký výrastok to bol. Mladý, dlhý jak lata a rovnako chudý. „Si robíte srandu?" koktal chlapec, objímajúc sa zimomravo rukami a nechápavo žmúriac do bedne. Anton sa zobzeral, prestúpil z nohy na nohu a prešiel k Filipovým dverám.

„My sme ho asi stratili," oznámil Filovi, keď otvoril dvere. Ten chvíľu len zmätene civel.

„Čo sme stratili? Papíre?" vyhukol. Vietor narazil do dverí, takmer ich vyvalil z pántov.

„Stratili sme telo kurva," zahrmel Anton, až Filom hrklo. Anton nekričal. Ešte ho nepočul kričať, ale teraz tu hučalo to vetrisko.

„Ten somár nezavrel dvere," pokračoval Anton, stále kričiac, prekonávajúc silu vetra, ktorý mu trhal slová od úst a odnášal ich do noci.

Filo sa konečne skobŕľal na cestu a prešiel dozadu. Bedňa bola prázdna.

„No, kurva," vzdychol v tichom úžase. Mrkal, s hlavou vtiahnutou medzi plecami, bezradne žmoliac v rukách baranicu, ktorú si v rozpakoch podvedome stiahol z hlavy, vystaviac tak uši vetru a ostrým vločkám

zamrznutého snehu. „Nasadaj. Telo nájdeme. Horší to bude s týma papírmi," pobral sa vzápätí rozhodne ku kabíne. Tiež kričal. Vietor mu lomcoval dlhou ofinou čiernych tvrdých vlasov, ktoré mu šibali do očí, až mu začali slziť. Našťastie nepodľahol panike. Filo bol ťažký flegmatik a vždy mal situáciu pod kontrolou. Aj keď presviedčal šéfku aby ich pre opilstvo nevyhodila z roboty, keď na nich ten doktor vtedy poslal policajtov, aj teraz.

Vyštveral sa do kabíny, bojujúc s vetrom, ktorý sa pokúšal vyvaliť dvere.

Nasadli, a otočili mašinu, nechajúc za sebou rozpačito zízajúceho sanitára. Ani z fľaše si nehrkli.

„Choď pomaly," skríkol odrazu znovu Tóno, vraziac hlavu medzi plecia, keď ho zvuk vlastného hlasu v tichu kabíny ohromil. „Aby sme ho náhodou neprešli," zamrmlal už tichšie, akoby na ospravedlnenie.

„Neboj. Asi bude tam, kde to s nami tak myklo," ozval sa upokojujúco Filo. „Tam zastavím. Vím kde to bolo."

Mal pravdu. Telo bolo v strede cesty. Zasnežený hrboľ. Vystúpili a...

„Papíre sú rozfúkané po celej Bratislave," zastonal Anton. „Musíme sa vrátit a ten doktor ich musí napísat ešte raz."

„Zabije nás," prikývol Filo.

Doktori sa vždy zaujímali viac o svoje papiere ako o mŕtvych pacientov.

„Ten to už má za sebou a trúchliť za ním budú príbuzní, ale ja tie papiere vypisujem tri hodiny. Viete si predstaviť, že by som to musel robiť ešte raz?" vysvetlil im raz jeden doktor, keď si pred ním robili z toho srandu. Odvtedy vedeli, že na papiere treba dávať pozor, ale až doteraz ich ešte ani raz nestratili.

„To je ten... Marfi," ozval sa Anton, keď sa v teple a relatívnom tichu kabíny smutne vracali k Železničnej. „Ten povedal, že ked sa niečo stat móže, tak sa to určite raz stane. A nám sa to teraz stalo," vysvetlil, keď naňho Filo obrátil prekvapený pohľad.

„Pójdem za ním len ja, ked sa ti nechce," mykol potom Filo plecami.

„Ked budeme dvaja, možno nebude tak moc vykrikovat," pokrútil nesúhlasne hlavou Anton. Filovi až vtedy napadlo, prečo ich návrat inak veľmi nezhovorný Anton komentuje. Pili borovičku. Obaja. A on samozrejme aj šoféroval. *V robote sa pit nesmí, a šoférovat, ked si pil, už vóbec né,* pripomenul si svojsky upravenú časť socialistického zákonníka práce.

Raz sa už na nich pre opitosť sťažovali a výpoveď nedostali len preto, že ešte nikdy nemali dopravnú nehodu. A táto robota sa Antonovi páčila. Často mu to hovoril. Aj Filovi sa páčila.

So sanitkou sa mu páčilo. Aj keď bol len nemocničným funebrákom. Nikto ho neotravoval, aj s nočnými zarobil celkom dobre a Anton bol príma. Aj ostatní chlapi boli normálni. Škoda by bolo, keby ich vyhodili. Musel by zasa k stavbárom a to bola horšia robota. Alebo do nejakej fabriky. V technickom skle bolo najhoršie.

„Možno by sme mu mali niečo priniest. Nejakú flašu," ozval sa znovu neisto Anton.

„Doktori majú fláš, že môžu rozdávat. A my máme tak akurát borovičku. A tú doktori aj tak nepijú."

„Mám nápad, dvihol hlavu Anton. „Zavolám decká. Tie nám pomôžu papiere nájsť."

„Nemáme šance. Keby nebola taká víchrica, možno. Ale takto," krčil Filo čelo v hlbokom predklone, aby lepšie videl na cestu.

„Mám päť detí. Hladat by mohli štyrá, lebo Barborka je ešte moc malá. A my..," premýšľal nahlas. Potom to ale vzdal. Chápal, že by to bolo márne. Nevedeli ani to, kedy im papiere z auta vyleteli, kedy sa dvere otvorili prvýkrát.

Keď pristáli pred nemocnicou, do reči im nebolo. A keď ich na schodoch obehol policajt, skoro sa obrátili naspäť. No nemohli sa obrátiť.

„Pozri, ja som si dal menej," zašomral Filo. „Už možno nič nenafúkam."

* * *

Aspoň na pol hodinky sa natiahnuť, prebehlo mužovi v bielom plášti mysľou, keď sa ozvalo klopanie na dvere. *Dnes to neskončí*, zavyl v duchu a neochotne odložil šálku s horúcim čajom.

Dvere sa otvorili a vošli dvaja chlapi v hubertusoch. V rukách baranice, viditeľne nesvoji. Chvíľu na nich bez slova hľadel, nechápuc, čo tam robia, ako sa vôbec ocitli v lekárskej izbe.

Biely plášť, na nose okuliare a za nimi unavené oči.

„Pán doktor, dobrý den," prerušil ticho konečne jeden z nich, keď skončil krátku očnú prehliadku izby. „Poslala nás sestrička. A chceme vám... Stratili sme tie papíre."

Doktor civel a snažil sa vnímať, čo sa mu pokúša muž vysvetliť. *Dnes nie*, zaúpel v duchu, hoci mu stále nedochádzalo, o čo vlastne ide. Mal za sebou naozaj ťažké hodiny. Najprv mu zomrel pacient, potom tri hodiny vypisoval papiere a pred chvíľou mu priviezli policajti nejakého ožrana, ktorý si nanešťastie rozbil hlavu. Doteraz ho ošetroval a len pred chvíľou ho odviezli na záchytku. A vôbec sa mu nechcelo riešiť nejaké cudzie problémy.

„Potrebujeme nové," prerušil ho z malátnosti znovu ten chlap.

„Ked zavoláte policajtov, vyhodá nás z roboty," dodal tak trochu mimo tému druhý, s veľmi prosebným pohľadom.

Doktorovi konečne došlo, čo od neho chcú a do očí sa mu nahrnuli slzy. Hlavu vložil do dlaní a funebráci si naplno uvedomili celú tragédiu svojho zlyhania.

DAGOBERT

Dagobert sa narodil s krikom, ako sa na novorodenca patrí, hoci v neskorších rokoch to bol uňho skôr netypický prejav existencie. Narodil sa do rodiny s dvoma dievčatami, ako vytúžený pokračovateľ rodu Petranových, čo ho automaticky katapultovalo na prvú priečku záujmu, zvlášť zo strany maminky. Maminka bola energické, no láskavé žieňa a svoju rodinu spravovala podľa stáročiami overených tradícií. Vštepila ich do nej jej matka, rázna a stále čiperná, Dagobertova babička.

Až ďaleko za týmito dvoma ženami, zatlačený hlboko do úzadia, sa vyskytol aj otec, trochu ostýchavý, do výchovy syna sa radšej moc nemiešajúci, no vždy pripravený pomôcť, poslúžiť, či ochrániť.

Boli tu aj už spomenuté sestry. Zvedavé a pokiaľ im to bolo dovolené, aj starostlivé.

Staršia, trinásťročná Slávka, mala rozumu viac a tak svoj záujem prejavovala opatrne a trochu z diaľky, no desaťročná Maťka, by ho po prinesení z nemocnice, najradšej hneď nosila na rukách. Muselo jej však stačiť kočíkovanie a neskôr úloha poriadkovej čaty v jeho izbe.

Dagobert, alebo Dago, ako ho doma s obľubou volali, mocnel obklopený láskou rodičov, veľkodušnou toleranciou sestier a satelitným vplyvom babičky, ktorá mala na svedomí jeho trápenie sa s klavírom, nemeckým jazykom a neskôr dokonca s kurzom spoločenského tanca.

„Dostanete klasickú výchovu," opakovala často, s istým nádychom nezlomného odhodlania, ktoré odradilo všetkých od akejkoľvek snahy presvedčiť ju o opaku. „O to sa teda postarám," dodávala aj pri najmenšom náznaku zaváhania, so zdvihnutým obočím, čo jej dodávalo výzor diktátora, ktorému je lepšie vyhnúť sa z cesty.

V jej predstavách patrilo do klasickej výchovy ovládanie nejakého hudobného nástroja, podľa možností aspoň dvoch cudzích jazykov, jazda na koni a samozrejme, spoločenská konverzácia a tanec. Jazda na koni bola pre absenciu zvieracej základne (kone sa v ich okolí nachádzali len v blízkej cigánskej osade a boli teda nepoužiteľné), nahradená futbalom,

ktorý s ním hrávali otec, sused Jano a kamarát Juro, Janov syn a Dagov neodmysliteľný spoločník.

Dago rástol inak rýchlo a priamočiaro v presvedčení, že ženy sú na svete hlavne preto, aby plnili jeho priania a starali sa o jeho pohodlie a muži sú na svete preto, aby s pokorou a úctou tieto dary prijímali.

Občas sa však nejaký ten tieň na oblohe inak veľmi príjemného detstva objavil. Najčastejšie v podobe trojtýždňových odkladacích pobytov, nazývaných aj pionierske tábory, ktoré vykrývali nesúlad medzi počtom dní školských prázdnin a počtom dní rodičovskej dovolenky. Mali na ne nárok deti každého pracujúceho občana, vtedy ešte socialistického Česko-Slovenska, v ktorom vládla neobmedzenou mocou demokraticky centralizovaná diktatúra proletariátu. Tá sa neochvejne starala o všetko blaho veľkej časti poslušného, aj zanedbateľnej kôpky neposlušného národa. Aj formou pionierskych táborov.

Do tábora sa tešil len prvýkrát. To ešte netušil, čo si má pod tým podivným slovom predstaviť. Druhýkrát sa už tak netešil, ale ešte neprišiel na to, že by tú poctu mohol aj odmietnuť. Tretíkrát mu to však konečne došlo a tak to aspoň skúsil.

„Nechcem ísť do tábora," chodil za mamou po dvore so psím pohľadom, dúfajúc, že ju presvedčí, aby ho tam neposielala.

„Prečo," dvihla mama nechápavo obočie. „Veď... Kde by ti bolo lepšie?"

„U babičky?" skúsil.

„K babičke pôjdeš na začiatku prázdnin. Potom pôjdeme do Rumunska a na koniec musíš ísť do tábora, lebo už nebudeme mať dovolenku." Mama to vôbec nechápala.

„Budem s Maťkou. A budem ju poslúchať na slovo," pokúšal sa oklamať sám seba, lebo tomu sľubu ani on neveril. Žiaľ, ani mama.

„Maťku neposlúchaš a ona aj tak na teba nebude mať čas. V auguste ide na brigádu," nesúhlasila rozhodne.

„Tak budem chodiť s tebou do roboty," navrhol, hoci dopredu vedel, že to je márna snaha. „Budem tam ako myška," sľuboval, no mama ho vôbec nepočúvala. Práve vešala na otočný vešiak, ktorý jej vyrobil podľa akéhosi

obrázku zručný otec, opranú bielizeň. Vytriasla rázne košeľu, až mu drobné kvapky orosili tvár a pokračovala.

„Doma by si sa nudil. A vôbec. Tváriš sa, ako keby ti tam ubližovali.“ Prestala sa naťahovať za utekajúcou šnúrou a položila si bojovne ruky na boky.

„Áno,“ prikývol oduševnene. „Musíme tam cvičiť a chodiť na túry a keď sa ide kúpať, nepustia nás do hlbokej vody,“ protestoval ohnivo rozhadzujúc rukami, ignorujúc jej ofenzívny postoj .

„Prestaň,“ nedala sa mama. „Urobia vám táborák, naučíš sa nové pesničky a nájdeš si tam aj kamarátov. A ide aj Jurko,“ spustila ruky a vytiahla ďalšiu košeľu. Aj tú dobre vytriasla a znovu mu kvapky dopadli na líca. Inokedy by sa možno aj rozosmial, teraz sa len namosúrene otočil.

Aspoň nejaká záchrana. Juro bol sused a kamarát a netušil, čo ho v tábore čaká, pretože sa až do týchto prázdnin podobným zariadeniam úspešne vyhýbal. Vďaka trestuhodnej nevedomosti sa dokonca na tábor tešil a nenechal sa odradiť ani rečami skúseného Dagoberta.

A tak, keď sa prázdniny preklopili do druhej polovice, nastúpili do autobusu. S veľkými kuframi a malými, prepchatými chlebníkmi, sa nechali odviezť kamsi za Rožňavu, na miesto s latrínami a divoko sfarbenými chatkami, pripomínajúcimi včelie hniezdočká.

Dagobert s obavami sledoval príliš mladých vedúcich bez fantázie a odhadoval, ako často a s akým zanietením ich budú týrať rannými rozcvičkami, upratovaním chatiek a nezáživnými turistickými výletmi.

Neznalý Juro pokukoval zas po babách, ktorých tam tiež bolo neúrekom, pretože o nebezpečenstvách, ktoré im hrozili od vedúcich a praktikantov, zatiaľ nechyroval.

Vzhľad areálu tábora bol vcelku klasický. Jedna veľká kamenná budova, v ktorej budú spať krpci, teda prvé oddiely a hlavný vedúci a v ktorej bola aj veľká jedáleň. Pred budovou veľký priestor vysypaný drobným kamením, na ktorom stáli tri vysoké vlajkové stožiare s rozviatymi vlajkami. Táborová bola žlto modrá, potom tam bola bielo-modro-červená štátna a samozrejme aj červená vlajka Sovietskeho Zväzu,